



Valsts pētījumu programmas
"Izglītība" 2023.-2026. gadam
zinātniskās un sociālās ietekmes
vidusposmā izvērtēšanas pārskats

Rīga, 2025

SATURS

Programmas regulējums.....	4
Programmas mērķi un uzdevumi.....	4
Konkursa norise	6
Īstenošana, uzraudzība	6
Projekts “Individualizēta un personalizēta atbalsta sistēma skolēnu tekstpratības, rēķinpratības un dabaszinātniskās pratības attīstīšanai”	8
Projekta pamatinformācija	8
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	9
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi	9
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	9
Projekta ietekme uz rīcībpolitiku un sabiedrību kopumā.....	10
Komunikācija un publicitāte	10
Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem.....	10
Projekts “Pierādījumos balstītu risinājumu izstrāde pieaugušo efektīvai profesionālās kompetences pilnveidei un tās rezultātu pārneses uz praksi novērtēšanai Latvijā”	12
Projekta pamatinformācija	12
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	13
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi	13
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	13
Sociāli ekonomiskā ietekme	14
Komunikācija un publicitāte	14
Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem.....	14
Projekts “Akadēmiskā personāla kompetences modelis (KOMPAK)”	15
Projekta pamatinformācija	15
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	16
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi	16
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	16
Sociālā ietekme uz rīcībpolitiku	16
Komunikācija un publicitāte	17
Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem.....	17
Projekts “Jauniešu autentiskas līdzdalības priekšnoteikumi formālās un neformālās izglītības vidē (UNFRAMED)”	18
Projekta pamatinformācija	18
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	19
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi	19

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	20
Sociālā ietekme uz rīcībpolitiku	20
Komunikācija un publicitāte	20
Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem	21
Secinājumi	22

Programmas regulējums

Valsts pētījumu programmu "Izglītība" (turpmāk – programma) regulē sekojošs normatīvais satvars:

[Zinātniskās darbības likums](#) (pieņemts 2005. gada 14. aprīlī);

[2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība"](#) (turpmāk – MK Noteikumi);

[2023. gada 5. septembra Ministru kabineta rīkojums nr. 567 "Par valsts pētījumu programmu "Izglītība""](#) (turpmāk MK rīkojums);

[Valsts pētījumu programmas "Izglītība" atklātā konkursa nolikums](#) (turpmāk – nolikums)

Programmas mērķi un uzdevumi

Programmas virsmērķis ir sniegt ieguldījumu pierādījumos balstītu lēmumu pieņemšanai par izglītības sistēmas attīstību un stratēģisko izglītības attīstības mērķu sasniegšanu, kā arī radīt jaunas zināšanas un praktiski pielietojamus risinājumus izglītības iestādes, pašvaldības un valsts mērogā.

Programmas ilgtermiņa mērķis ir sniegt pozitīvu ietekmi uz tautsaimniecību, radot nozīmīgas zināšanas un attīstītu cilvēkkapitālu - personāla ataudzi sociālajās zinātnēs, kas būtu starptautiski konkurētspējīgs ar augstu kompetenci un reputāciju, kas veicinās izglītības nozares prestižu un zinātnes personāla ataudzi, balstītu vidējā, profesionālajā un augstākajā izglītībā, kura veidos nākotnes nodarbinātību, inovāciju radīšanu un virzību uz zinātnes izcilību.

Programmas mērķi un uzdevumi:

- nodrošināt individualizētu un personalizētu atbalstu skolēniem etniski un lingvistiski daudzveidīgā mācību vidē (atbilstoši dažādiem spēju un valodas prasmes līmeņiem). Mērķa īstenošanas uzdevums ir didaktikas, metodikas un atbalsta sistēmu izveide (tai skaitā konkrētu intervenču izveide) pirmsskolas (5–6 gadi) vecumposmam un pamatskolas vecumposmam (1.–9. klase) pamata prasmju pilnveidei (lasītprasme, rēķinātprātība, dabaszinības), caurviju prasmju pilnveidei (kritiskā domāšana un problēmu risināšana, pašvadīta mācīšanās) un iekļaujošas izglītības pieejas nostiprināšanai;
- nodrošināt individualizēta mācīšanās procesa, mācīšanas un vērtēšanas iespējas, izmantojot mākslīgā intelekta un citu tehnoloģiju risinājumus un ievērojot akadēmisko godīgumu un pozitīvu ietekmi uz izglītības kvalitāti. Mērķa īstenošanas uzdevums ir izstrādāt un testēt mākslīgā intelekta un citu tehnoloģiju pielietojuma optimālos scenārijus vispārējā un augstākajā izglītībā, lai veidotu attīstības stratēģiju mākslīgā intelekta un citu tehnoloģiju ieviešanai izglītības sistēmā;
- veidot pedagogu, izglītības iestāžu vadības un pašvaldību izglītības speciālistu kapacitāti efektīvu pārmaiņu un inovāciju vadībai, izglītības iestādes snieguma pilnveides nodrošināšanai, izglītības kvalitātes vadībai un skolēncentrētas pieejas nostiprināšanai. Mērķa īstenošanas uzdevums ir pedagogu, izglītības iestāžu vadības un pašvaldību izglītības speciālistu domāšanas un rīcības modeļu (tai skaitā uzskatu, pārliecību, vērtību) izpēti un profilu izveide, risinājumu izstrāde to attīstībai un pilnveidošanai;
- nodrošināt pieaugušo, tai skaitā pedagogu, efektīvu profesionālās kompetences pilnveidi un pilnveides rezultātu pārnesei uz praksi. Mērķa īstenošanas uzdevumi ir profesionālās kompetences pilnveides ietekmes uz praksi novērtējums, apkopojot labās prakses piemērus un izvērtējot nozīmīgākos šķēršļus, kā arī efektīvas profesionālās kompetences pilnveides modeļu (risinājumu) izstrāde organizācijas un sistēmas līmenī pieaugušo mērķa grupai un pedagogu mērķa grupai, tai skaitā nosakot konkrētus efektivitātes rādītājus;
- nodrošināt pāreju uz jaunu akadēmiskās karjeras ietvaru, tā ieviešanu augstskolās un zinātniskajos institūtos. Mērķa īstenošanas uzdevums ir akadēmiskā personāla kompetenču modeļa izstrāde atbilstoši četru posmu akadēmiskās karjeras ietvaram, starptautiskai praksei atbilstošu kompetenču

vērtēšanas rīku izstrāde un vadlīnijas kompetenču modeļa ieviešanai augstskolās un zinātniskajos institūtos, tostarp profesionālās kompetences pilnveides sistēmas izveidei;

- sekmēt jauniešu (13–25 gadi) aktīvu pilsonisko līdzdalību un saiknes ar vietējo kopien un valsti veidošanu, balstoties uz formālo un neformālo izglītību. Mērķa īstenošanas uzdevums ir situācijas izpēte, tai skaitā nosakot galvenos faktorus, kas ietekmē jauniešu aktīvu pilsonisko līdzdalību un saiknes ar vietējo kopien un valsti veidošanos, kā arī metodikas un stratēģiju izstrāde, tai skaitā sadarbības mehānismu izstrāde jauniešu līdzdalības stimulēšanai izglītības iestādes, pašvaldības un valsts līmenī.

Programmas horizontālie uzdevumi:

- situācijas, pieredzes un ieviesto politikas iniciatīvu, risinājumu, lēmumu izvērtējums, tādējādi nodrošinot pēctecību un sasaistot esošos pētījumus un attīstības virzienus ar jauniem risinājumiem;
- atbilstošas starptautiskās labās prakses izpēte un izmantošana risinājumu izstrādei, starptautiskās labās prakses adaptācija un aprobācija Latvijas kontekstam;
- jaunu zināšanu un programmas ietvaros izstrādāto risinājumu aprobācija praksē, iesaistot risinājumu lietotājus, piemēram, izglītības iestādes, pedagogu profesionālās organizācijas;
- pētniecības procesa un pētījuma rezultātu ietekmes nodrošināšana uz šādām mērķa grupām:
 - zinātniskā un pētnieciskā kopiena, attīstot pētniecībai nepieciešamos resursus un konkurētspējīgas starpdisciplināras zinātnieku grupas, kas zinātniskajā darbībā izmanto inovatīvas pētniecības metodes un tehnoloģijas;
 - studējošie izglītības procesā, nodrošinot prakses un darba iespējas, kā arī platformas un projekta zinātnisko rezultātu izmantošanu augstākās izglītības ieguves procesā;
 - nozaru politikas (tai skaitā izglītības politikas, jaunatnes politikas) veidotāji un ieviesēji (tai skaitā izglītības iestādes, pašvaldības);
 - sabiedrība kopumā, nodrošinot pētniecībā radītu zināšanu izplatīšanu, pārnesei un veicinot izpratni par pētniecības lomu un devumu sabiedrībai;
- komunikācija par programmas ietvaros īstenoto pētījumu sasniegumiem Latvijā un ārvalstīs, jo īpaši sabiedriskos un zinātniskos forumos ar atbilstošu tematiku;
- uz izcilību un sadarbību vērsta projekta komandas izveide un vadība mērķu sasniegšanai, iesaistot tajā iespējami plašu Latvijas un ārvalstu zinātnisko institūciju, pētnieku un ekspertu kopu.

Programmas īstenošanas laikā sasniedzamie rezultāti:

- nodrošināta praktiski lietojama risinājumu izstrāde izglītības iestādes, izglītības iestādes dibinātāja un/vai pašvaldības, kā arī valsts līmenī;
- sagatavotas konkrētas vadlīnijas, rekomendācijas, scenāriji (ietverot nepieciešamo resursu, tai skaitā finanšu, ietekmi) izmaiņām nozaru rīcībpolitikā;
- nodrošināta pētniecības rezultātu publiska pieejamība, tai skaitā:
 - oriģināli zinātniskie raksti, kas publicēti Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos Q1 vai Q2 kvartiles izdevumos;
 - oriģināli zinātniskie raksti, kas publicēti citos Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos;
 - cita veida recenzētas zinātniskās publikācijas (tai skaitā monogrāfijas, konferenču materiāli);
 - rezultātu publikācijas populārzinātniskos žurnālos un resursos;
 - jauniegūti pētniecības dati, kas deponēti atvērto pētniecības datu repozitorijos, veicinot datu atkārtotu izmantojamību atbilstoši "FAIR" principiem (atrodamība, pieejamība, sadarbspēja, atkārtota lietojamība).

Konkursa norise

Konkurss tika izsludināts 2023. gada 11. oktobrī, ar projektu pieteikumu iesniegšanas termiņu 2023. gada 9. novembrī. [Oficiālais ziņojums](#). Konkursa ietvaros tika plānots finansēt sešus projektus, saskaņā ar definētajiem uzdevumiem MK rīkojuma 5.punktā. Katram uzdevumam tika noteikts šāds maksimālais projekta finansējums:

- MK rīkojuma 5.1. apakšpunkta uzdevumam – 950 000 *eiro*;
- MK rīkojuma 5.2. apakšpunkta uzdevumam – 1 350 000 *eiro*;
- MK rīkojuma 5.3. apakšpunkta uzdevumam – 500 000 *eiro*;
- MK rīkojuma 5.4. apakšpunkta uzdevumam – 730 000 *eiro*;
- MK rīkojuma 5.5. apakšpunkta uzdevumam – 350 000 *eiro*;
- MK rīkojuma 5.6. apakšpunkta uzdevumam – 350 000 *eiro*.

Viena projekta īstenošanai paredzēti 36 mēneši. Atklātajā konkursā tika saņemti desmit projekta pieteikumi, kas tika novērtēti kā atbilstoši konkursā noteiktajiem administratīvajiem kritērijiem, un ārzemju eksperti veica projektu pieteikumu zinātnisko izvērtēšanu. Detalizēta informācija par projektu izvērtēšanu pieejama [projektu pieteikumu atklātā konkursa izvērtēšanas pārskatā](#).

Konkursa rezultātā tika pieņemts lēmums par četrus projektu pieteikumu finansēšanu:

- VPP-IZM-Izglītība-2023/1-0001 “Individualizēta un personalizēta atbalsta sistēma skolēnu tekstpratības, rēķinpratības un dabaszinātniskās prasmes attīstīšanai”;
- VPP-IZM-Izglītība-2023/4-0001 “Pierādījumos balstītu risinājumu izstrāde pieaugušo efektīvai profesionālās kompetences pilnveidei un tās rezultātu pārneses uz praksi novērtēšanai Latvijā”;
- VPP-IZM-Izglītība-2023/5-0001 “Akadēmiskā personāla kompetences modelis (KOMPAK)”;
- VPP-IZM-Izglītība-2023/6-0002 “Jauniešu autentiskas līdzdalības priekšnoteikumi formālās un neformālās izglītības vidē (UNFRAMED)”.

Īstenošana, uzraudzība

Izglītības un zinātnes ministrija ir noteikta par atbildīgo institūciju programmas īstenošanā. Programmas uzraudzības struktūra veidota, lai nodrošinātu gan projektu progresu, gan rezultātu sasniegšanu, gan arī finansējuma efektīvu izlietojumu, vienlaikus pozicionējot projekta rezultātus plašākā stratēģiskā kontekstā. Programmas **stratēģiskās vadības padome**, kuras sastāvā ir pārstāvji no ministrijas, izglītības nozares eksperti ar izglītības iestādes vadības un metodiskā darba pieredzi, biedrības “Neatkarīgā izglītības biedrība” pārstāvis, Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) Latvijas Nacionālās komisijas pārstāvis, pašvaldības Izglītības pārvaldes pārstāvis, Masačūsetsas Tehnoloģiju Institūta (MIT) izglītības inovāciju laboratorijas Latvijā pārstāvis, sniedz konsultatīvu atbalstu programmas izstrādes un īstenošanas laikā un paredzēts, ka tā sniegs viedokli par programmas rezultātiem arī pēc tās noslēguma. **Programmas īstenošanas un uzraudzības komisija** (turpmāk – komisija) regulāri seko projektu izpildes progresam. Savukārt **Latvijas Zinātnes padome** (turpmāk – LZP) nodrošina programmas ieviešanu, sniedzot konsultācijas projektu īstenošanai par jautājumiem, kas saistīti ar projektu norisi, veicot finanšu un rezultātu izpildes uzraudzību, kā arī projekta zinātnisko rezultātu izpildes monitoringu un programmas īstenošanas un sasniegto rezultātu analīzi.

LZP projekta īstenošanas uzraudzību veic trīs virzienos – zinātniskā ekspertīze, projektu rezultātu izpildes uzraudzība un finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzība. Zinātniskās ekspertīzes laikā ārvalstu zinātniskie eksperti vērtē, vai projektos izmantotās zinātniskās pieejas, metodes, pētniecības resursi ir atbilstoši, lai sasniegtu iecerētos mērķus. Projektu rezultātu izpildes uzraudzības ietvaros LZP vērtē sākotnēji plānoto rezultātu sasniegšanas progresu, pārbaudot sasniegto rezultātu atbilstību iecerētajam projektu vidusposmā. Finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzības ietvaros LZP pārbauda projektu izdevumus, ņemot vērā projektu finanšu pārskatā iesniegtos datus.

Pēc projekta 18 mēnešu norises to īstenotāji iesniedza vidusposma zinātniskos pārskatus, ko izvērtēja neatkarīgi ārvalstu eksperti, vērtējot projektu zinātnisko devumu, sasniegto un potenciālo projektu ietekmi un to īstenošanu, un rekomendēja **“Turpināt projektus”**. Ekspertu sniegtie komentāri un secinājumi integrēti šī pārskata saturā.

Projekts “Individualizēta un personalizēta atbalsta sistēma skolēnu tekstpratības, rēķinpratības un dabaszinātniskās pratības attīstīšanai”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-IZM-Izglītība-2023/1-0001

Project title: *Individualized and personalized support system for students' reading, mathematical and scientific literacy development*

Piešķirtais finansējums: 950 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitāte

Sadarbības partneris: Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija

Projekta vadītāja: Dace Namsone

Zinātnes nozare:

- Izglītības zinātnes (primārā nozare)

Prioritārais virziens zinātnē:

- Zināšanu kultūra un inovācijas ekonomiskajai ilgtspējai

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: izveidot, testēt individualizētu atbalsta sistēmu skolēnu fundamentālo pratību (tekst-, rēķin, dabaszinātniskā) un caurviju prasmju (problēmrisināšana un kritiskā domāšana; pašvadīta mācīšanās) attīstīšanai etniski, lingvistiski daudzveidīgās klasēs

Projekta tematiskais uzdevums: Nodrošināt individualizētu un personalizētu atbalstu skolēniem etniski un lingvistiski daudzveidīgā mācību vidē (atbilstoši dažādiem spēju un valodas prasmes līmeņiem). Mērķa īstenošanas uzdevums ir didaktikas, metodikas un atbalsta sistēmu izveide (tai skaitā konkrētu intervenču izveide) pirmsskolas (5–6 gadi) vecumposmam un pamatskolas vecumposmam (1.–9. klase) pamata prasmju pilnveidei (lasītprasme, rēķinātpatība, dabaszinības), caurviju prasmju pilnveidei (kritiskā domāšana un problēmu risināšana, pašvadīta mācīšanās) un iekļaujošas izglītības pieejas nostiprināšanai

Projekta kopsavilkums: Lai mazinātu pieaugošos nevienlīdzības un noslāņošanās riskus Latvijas izglītības sistēmā, par kuriem signalizē starptautiskie salīdzinošie izglītības pētījumi un nevienmērīgā izglītības reformu ieviešana Latvijas skolās un panāktu skolēnu snieguma uzlabošanos, šajā projektā tiks izstrādāta un testēta atbalsta sistēma fundamentālo (tekst-, rēķin-, un dabaszinātniskā) pratību un caurviju prasmju (kritiskā domāšana, problēmu risināšana, pašvadīta mācīšanās) attīstīšanai. Izveidotā sistēma iekļaus vērtēšanas instrumentus un automatizētu atgriezeniskās saites sistēmu personalizētām mācībām. Lai izveidotu atbalsta sistēmu, tiks radītas jaunas zināšanas: 1. konceptuāls ietvars pratību attīstībai; 2. atbalsta sistēmas apraksts fundamentālo pratību un caurviju prasmju attīstīšanai un iekļaujošas izglītības stiprināšanai etniski un lingvistiski daudzveidīgās klasēs; 3. sistemātiski, pakāpeniski un starpdisciplināri pratību un caurviju prasmju mācīšanās trajektoriju apraksti. Atbalsta sistēma nodrošinās: atbalstu skolotājiem diferencētu mācību risinājumu izvēlē, iekļaujot didaktiku, metodiku un intervences; skolotāju vajadzībās balstītus pilnveides risinājumus. Projekta ietekme tiks panākta visos izglītības līmeņos: skolēni saņems individualizētu atgriezenisko saiti; skolotāji – atgriezenisko saiti par skolēnu sniegumu, kā arī didaktikas un metodikas mācīšanas plānošanai; skolu vadības komandas un izglītības politikas veidotāji – atbalstu un ieteikumus sistēmas ieviešanai darbināšanai.

Atslēgas vārdi: individualizēta un personalizēta atbalsta sistēma; tekstpratība; rēķinpratība; dabaszinātniskā pratība.

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta ietvaros **izlietotais finansējums** 12 mēnešu periodā no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim (izlietotais finansējums tiek uzskaitīts kalendāro gadu periodā):

Projekta numurs	Gads	Atlīdzība (eiro)	Preces un pakalpojumi (eiro)	Netiešās izmaksas (eiro)	Kopā (eiro)
VPP-IZM-Izglītība-2023/1-0001	2024	79087,25	7207,49	12427,57	98722,31

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta ietvaros tiek veikts liela mēroga pētījuma projekts, lai palīdzētu Latvijas skolām **risināt ilgstošas problēmas skolēnu mācībās un skolotāju atbalstā**. Balstoties uz starptautisko pieredzi, bet pielāgojot Latvijas vajadzībām, projekts izstrādā praktiskus rīkus un ietvarus, lai padarītu mācīšanu un mācīšanos efektīvāku, iekļaujošāku un nākotnei gatavu. Līdz šim projektā izdarīts:

- **izstrādāts jauns skolu atbalsta modelis (MTSS)**, kas palīdz skolām labāk reaģēt uz skolēnu dažādajām vajadzībām un veicina sadarbību starp skolām, pašvaldībām un valsts institūcijām, vienlaikus ņemot vērā Latvijas kultūras un valodu daudzveidību;
- **modelis ir pārbaudīts praksē** – tas pakāpeniski ieviests un pilnveidots: ar skolām un pašvaldībām norisinās tiešsaistes diskusijas un modeļa pilotversija tiek ieviesta skolās visā Latvijā;
- **veicināta gudrāka datu izmantošana** - skolēnu sasniegumi tiek izmantoti ne tikai kontrolei, bet galvenokārt, lai uzlabotu mācīšanu un sniegtu atbalstu laikus;
- **radīti jauni rīki skolotājiem** - izstrādāti praktiski ietvari un diagnostikas instrumenti matemātikā, lasīt- un rakstītprasme, kā arī dabaszinībās, kas palīdz skolotājiem labāk izprast katra skolēna vajadzības;
- **stiprināta iekļaujoša izglītība** - identificēti galvenie iekļaušanas šķēršļi un izstrādāti ieteikumi, kā nodrošināt bērniem mierīgāku pāreju no pirmsskolas uz pamatskolu.

Projekta nākamajā posmā galvenais akcents būs uz pieaugušo profesionālās pilnveides uzlabošanu un rīcībpolitikas ieteikumu sagatavošanai. Tiks izveidots jauns ietvars, kas nodrošinās skolotājiem un citiem speciālistiem kvalitatīvākas un viņu vajadzībām labāk pielāgotas mācības. Tālāk paredzēts izstrādāt pirmos praktisko rīku prototipus, kas skolām un organizācijām ļaus gan izvērtēt profesionālās pilnveides kvalitāti, gan atrast veidus, kā to pilnveidot. Projekta noslēgumā tiks sagatavots visaptverošs, pierādījumos balstīts rīku un vadlīniju kopums, kas būs vērtīgs atbalsts skolām, pašvaldībām un politikas veidotājiem, lai uzlabotu mācību kvalitāti un mazinātu nevienlīdzību Latvijas izglītības sistēmā. Šis projekts ir nozīmīgs solis ceļā uz **iekļaujošāku un kvalitatīvāku izglītības sistēmu Latvijā**, gatavojot gan skolēnus, gan skolotājus panākumiem strauji mainīgajā pasaulē.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta norise būtiski stiprina izglītības zinātnes kapacitāti Latvijā, ieviešot jaunas metodoloģijas, piemēram, dizaina pieejā balstītu ieviešanas pētījumu (DBIR), kā arī izstrādājot diagnostikas ietvarus un mācīšanās trajektorijas, kas rada kopīgu valodu skolotājiem un pētniekiem. Tas ir paplašinājis pētnieku instrumentāriju, radījis pamatu jauniem pētījumiem un praktiskiem risinājumiem, uzkrātā pieredze un rezultāti ir veicinājuši jaunas idejas, no kurām viena pārtapusi par projekta pieteikumu ESF (Eiropas Sociālā fonda) konkursam par inteligentu mācību procesa monitoringu.

Projekta kapacitātes pieaugumu vēl vairāk nostiprina starptautiskā pieredze un sadarbība — ar Sidnejas Notre Dame Universitāti (Austrālija), Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmiju, Tartu Universitāti, Gēteborgas Universitāti, Norvēģijas Zinātnes un tehnoloģiju universitāti, kā arī starptautisko sadarbību ERASMUS+ un NORD+ projektu

ietvaros. Šīs sadarbības nodrošina kvalitatīvu zināšanu pārnesi, paplašina Latvijas pētnieku iespējas starptautiskos tīklos un stiprina zinātnisko izcilību.

Projekts ir radījis daudzveidīgas un jēgpilnas iespējas visu līmeņu studējošajiem iesaistīties pētniecībā, attīstīt profesionālās prasmes un veicināt zinātnisku inovāciju. Studējošie aktīvi piedalās projekta īstenošanā, piedaloties koncepciju izstrādē, pētniecības plānošanā, datu analīzē un izstrādāto rīku validācijā. Studējošajiem tiek arī nodrošinātas mērķtiecīgas kapacitātes stiprināšanas aktivitātes, tostarp semināri un darbnīcas par zinātnisko rakstīšanu, komunikāciju, tehnoloģiju izmantojumu un starpdisciplinārām metodēm. Projekta zinātniskie rezultāti tiek integrēti arī izglītības studiju programmās un pedagogu sagatavošanā, nodrošinot, ka projekta ietekme ilgtermiņā stiprina skolotāju izglītības kvalitāti un jaunās pētnieku paaudzes sagatavotību Latvijā.

Projekta ietekme uz rīcībpolitiku un sabiedrību kopumā

Projekta norise jau šobrīd sniedz nozīmīgu ieguldījumu izglītības politikas veidošanā Latvijā, sagatavojot uz pierādījumiem balstītas rekomendācijas politikas veidotājiem un īstenotājiem. Lai gan pilns rekomendāciju kopums tiks izstrādāts projekta noslēgumā, starprezultāti jau ir iekļauti trīs nozīmīgos politikas dokumentos, kas skar digitālās transformācijas procesu izglītībā, skolu vadības lomu skolēnu snieguma uzlabošanā un profesionālās pilnveides izaicinājumus un risinājumus. Šie rezultāti apliecina projekta praktisko nozīmību un tiešu ietekmi uz Latvijas izglītības sistēmas modernizāciju. Integrējot empīriskās atziņas no diagnostisko darbu validācijas, tiešsaistes vērtēšanas sistēmas aprobācijas un profesionālās pilnveides programmu pilotēšanas, projekts sniedz politikas veidotājiem praksē izmantojamas zināšanas, kas stiprina gan politikas plānošanu, gan ieviešanu.

Projekts paplašina savu ietekmi ārpus pētniecības, sniedzot praktisku ieguldījumu izglītības kvalitātes uzlabošanā un līdz ar to arī sabiedrības labklājībā. Ir īstenoti vairāki pilotprojekti, kas sniedz tiešu atbalstu skolām, pašvaldībām un pedagogiem. Skolēniem veikti diagnostiskie darbi matemātikā, savukārt skolotājiem un skolu vadības komandām piedāvāti profesionālās pilnveides moduļi, kas veicina datu izmantošanu lēmumu pieņemšanā, stiprina mācīšanās organizācijas un attīsta iekļaujošu izglītību. Arī pašvaldību speciālisti iesaistīti profesionālās pilnveides programmās, veidojot sistēmisku atbalstu skolotāju kompetenču attīstībai. Saskaņā ar sākotnējiem datiem projektā radītie rīki un programmas varētu sekmēt gan skolēnu mācību rezultātus, gan pedagogu profesionālo kapacitāti, tādējādi uzlabojot izglītības kvalitāti un veicinot ilgtspējīgu sabiedrības attīstību.

Komunikācija un publicitāte

Projekta ietvaros tiek aktīvi īstenotas komunikācijas aktivitātes, lai izplatītu rezultātus un iegūto pieredzi skolotājiem, skolu vadībai, politikas veidotājiem un plašākai sabiedrībai. Informācija par projektu regulāri publicēta īstenotāju mājaslapā, organizēta plaša klātienē konference un darbnīcas, kas pulcēja ap 500 dalībnieku – skolotājus, skolu vadītājus un politikas veidotājus.

Plašākai sabiedrībai informācija par projekta rezultātiem atspoguļota medijos. Portālā retv.lv publicēts raksts par bērnu interesi matemātikā, savukārt televīzijas sižets par iniciatīvu “Misija: Matemātika” tika pārraidīts [LSM portālā](#), sasniedzot plašu auditoriju. Šīs aktivitātes ne tikai veicināja projekta atpazīstamību un prestižu, bet arī nodrošināja sabiedrības iesaisti un uzticību uz pierādījumiem balstītai izglītības attīstībai Latvijā.

Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenošanai

Eksperti atzīmē, ka projekta vidusposmā pētnieku komanda ir izpildījusi iecerēto un jau šobrīd ir sasniegti vairāki rezultāti, kas pārsniedz sākotnēji plānoto. Projekta īstenošanā demonstrēta augsta zinātniskā kapacitāte – publicēti recenzēti raksti, aizstāvēta doktora disertācija, notiek plaša dalība konferencēs un starptautiska sadarbība. Metodoloģiski ieviestas inovatīvas pieejas (DBIR, strukturētās fokusa grupas, kopdarba meistarklases). Projekta komanda spēj efektīvi vadīt lielmēroga pētniecību, nodrošinot starpdisciplināritāti un sasaisti ar izglītības praksi un politiku. Eksperti secina, ka projektā ir izveidots stabils pamats ilgtspējīgai ietekmei, taču norāda uz nepieciešamību pabeigt visu testu pilnu validācijas ciklu, attīstīt

dabaszinātņu sistēmu un paplašināt transversālo prasmju (īpaši kritiskās domāšanas un problēmrisināšanas) izpēti.

Eksperti rekomendē:

- **pabeigt pilnu validācijas ciklu** visiem 1.–6. klašu diagnostiskajiem testiem un attīstīt 7.–9. klašu instrumentus, īpaši dabaszinātnēs, nodrošinot pilnu parametrizāciju;
- **izveidot vienotu progresijas skalu skolēnu sasniegumu mērīšanai** dažādās klasēs, lai sasaistītu dažādu klašu rezultātus ilgtermiņa perspektīvā;
- **attīstīt adaptīvo testēšanu**, kas pielāgojas skolēna zināšanu līmenim, īpašu uzmanību pievēršot daudzvalodīgajiem skolēniem un skolēniem ar īpašām vajadzībām;
- veikt pētījumus, lai izmērītu ieviestā **atbalsta modeļa (MTSS) reālo ietekmi**, sasaistot pedagogu iesaisti profesionālās pilnveides pasākumos ar novērojamām pārmaiņām klasē un skolēnu sniegumos;
- **publicēt atvērtus datus**, pievienojot metodoloģiskus aprakstus reproducējamu pētījumu veicināšanai un starptautiskai sadarbībai.

Projekts “Pierādījumos balstītu risinājumu izstrāde pieaugušo efektīvai profesionālās kompetences pilnveidei un tās rezultātu pārnesei uz praksi novērtēšanai Latvijā”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-IZM-Izglītība-2023/4-0001

Project title: *Elaboration of evidence-based solutions for effective professional competence development of adults and assessment of the transfer of its results into practice in Latvia*

Piešķirtais finansējums: 730 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitāte

Sadarbības partneri: Rīgas Tehniskā universitāte, Ventspils Augstskola

Projekta vadītāja: Svetlana Surikova

Zinātnes nozares:

- Ekonomika un uzņēmējdarbība (primārā nozare)
- Izglītības zinātnes

Prioritārais virziens zinātnē:

- Zināšanu kultūra un inovācijas ekonomiskajai ilgtspējai

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: izstrādāt pierādījumos balstītu ietvaru un praktiskus risinājumus efektīvai pieaugušo, tai skaitā pedagogu, profesionālās kompetences pilnveidei un tās rezultātu pārnesei uz praksi Latvijā

Projekta tematiskais uzdevums: Nodrošināt pieaugušo, tai skaitā pedagogu, efektīvu profesionālās kompetences pilnveidi un pilnveides rezultātu pārnesei uz praksi. Mērķa īstenošanas uzdevumi ir profesionālās kompetences pilnveides ietekmes uz praksi novērtējums, apkopojot labās prakses piemērus un izvērtējot nozīmīgākos šķēršļus, kā arī efektīvas profesionālās kompetences pilnveides modeļu (risinājumu) izstrāde organizācijas un sistēmas līmenī pieaugušo mērķa grupai un pedagogu mērķa grupai, tai skaitā nosakot konkrētus efektivitātes rādītājus

Projekta kopsavilkums: Projekta mērķis ir izstrādāt pierādījumos balstītu ietvaru un praktiskus risinājumus efektīvai pieaugušo, tai skaitā pedagogu, profesionālās kompetences pilnveidei un tās rezultātu pārnesei uz praksi, piedāvājot instrumentus profesionālās pilnveides ietekmes uz praksi novērtēšanai Latvijā. Īstenojot uz dizainu balstītu pētījuma pieeju, projektā ir paredzēts veikt sistēmisko izpēti par pieaugušo, tai skaitā pedagogu, profesionālās kompetences pilnveides pārnesei uz praksi, tās galvenajiem šķēršļiem un efektivitātes mērīšanas instrumentiem, analizējot teorētiskās atziņas un starptautisko pieredzi sasaistē ar Latvijas kontekstu un vajadzībām. Tiks analizēta līdzšinējās pieaugušo, tai skaitā pedagogu, profesionālās kompetences pilnveides rezultātu ietekme uz praksi Latvijā, tai skaitā esošo rīcībpolitikas prioritāšu un uzsākto reformu kontekstā. Tiks izstrādāts pierādījumos balstīts ietvars efektīvai pieaugušo, tai skaitā pedagogu, profesionālās kompetences pilnveidei un tās rezultātu pārnesei uz praksi, piedāvājot validētus praktiskus risinājumus profesionālās kompetences pilnveides efektivitātes novērtēšanai organizācijas un sistēmas līmenī atbilstoši Latvijas kontekstam. Par pētījuma rezultātiem tiks ziņots vismaz 5 starptautiskās zinātniskās konferencēs. Projektā paredzēts, ka 3 raksti tiks iesniegti vai pieņemti publicēšanai un 3 raksti publicēti WoS vai Scopus indeksētos izdevumos. Līdz projekta beigām plānota 2 maģistra darbu aizstāvēšana.

Atslēgas vārdi: pieaugušo profesionālās kompetences pilnveide, efektivitātes mērīšana, pārnese uz praksi, pierādījumos balstīti risinājumi

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta ietvaros **izlietotais finansējums** 12 mēnešu periodā no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim (izlietotais finansējums tiek uzskaitīts kalendāro gadu periodā):

Projekta numurs	Gads	Atlīdzība (eiro)	Preces un pakalpojumi (eiro)	Netiešās izmaksas (eiro)	Kopā (eiro)
VPP-IZM-Izglītība-2023/4-0001	2024	181803,87	5281,89	27968,4	215054,16

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta novitāte ir saistīta ar pierādījumos balstīta ietvara un praktisku risinājumu izstrādi pieaugušo, tostarp skolotāju, profesionālās pilnveides efektivitātes nodrošināšanai. Projekts paredz arī šo rezultātu pārnesi praksē, piedāvājot lietotājiem draudzīgus rīkus profesionālās pilnveides ietekmes izvērtēšanai organizāciju un sistēmas līmenī, ņemot vērā Latvijas kultūras kontekstu un normatīvo regulējumu. Projekta komandu veido starpdisciplinārs pētnieku kolektīvs ar nozīmīgu pieredzi pieaugušo izglītības jomā — iesaistīti eksperti no izglītības, psiholoģijas, filozofijas, ekonomikas, datorzinātnes un informātikas zinātnes nozarēm. 2024. gada pirmajā pusē tika veikts pētījums, kurā analizētas 62 metaanalīzes un pārskati, lai noskaidrotu starptautisko situāciju profesionālās pilnveides jomā. Tika atklāts, ka lielākā daļa pārskatu veltīti vispārējās izglītības pedagogu un veselības aprūpes speciālistu profesionālajai pilnveidei, bet citu nozaru analīze bijusi ierobežota. Tāpat tika veikta Latvijas politikas dokumentu, valsts ziņojumu un iepriekšējo pētījumu analīze. Projekta komanda organizēja 11 fokusgrupu diskusijas (33 profesionālās pilnveides nodrošinātāji un 68 saņēmēji) un trīs ekspertu diskusijas ar 28 dalībniekiem, tāpat veikta plaša reprezentatīva aptauja (nodarbinātu iedzīvotāju vecumā 16–65), izmantojot gan tiešsaistes, gan telefonintervijas, lai pētītu pieaugušo motivāciju, paradumus, iespējas un šķēršļus profesionālās pilnveides jomā un to rezultātu pārnesi praksē.

Projekta turpinājumā, balstoties uz līdz šim paveikto, projekta komanda izstrādās un pārbaudīs pieaugušo profesionālās pilnveides efektivitātes ietvaru (AEPD), kas tiks pielāgots Latvijas kontekstam, definējot galvenos efektivitātes rādītājus un ieviešanas procesus organizāciju un sistēmiskā līmenī. Tiks izstrādāti pirmie praktisko risinājumu un efektivitātes mērīšanas rīku prototipi, izmantojot multimodālo, daudzlīmeņu modelēšanu un dizaina domāšanas pieeju. Prototipi tiks pārbaudīti un validēti ar elastīgām, iteratīvām metodēm (piem., fokusa grupas, praktiskās darbnīcas). Pamatojoties uz testēšanas rezultātiem, risinājumi tiks pilnveidoti un sagatavotas rekomendācijas to veiksmīgai ieviešanai.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projektā iesaistītie pētnieki regulāri piedalās gan nacionāla, gan starptautiska līmeņa konferencēs, semināros un darba grupās, piemēram, Eiropas Izglītības pētniecības asociācijā (*European Educational Research Association* (EERA)), ASEM mūžizglītības pētniecības tīklā (*ASEM Education and Research Hub for Lifelong Learning*) un Skolotāju izglītības tīklā (*Teacher Education Network* (TEN)), kas ne vien paplašina komandas profesionālos kontaktus un sadarbības iespējas, bet arī palīdz identificēt un aprakstīt labās prakses piemērus no citām valstīm (piemēram, Lietuvas, Norvēģijas, Igaunijas, Horvātijas), kuras var tikt tālāk izmantotas kā atskaites punkti praktisku risinājumu ieviešanā Latvijā.

Projekta ietvaros tiek uzlabota studējošo izglītības kvalitāte dažādos augstākās izglītības posmos, kā arī dota iespēja studējošiem apgūt praktiskas pētnieciskās prasmes. Projektā tieši iesaistīti septiņi studējošie, kas aktīvi piedalās visos pētniecības posmos — sākot no literatūras analīzes un starptautisku labās prakses piemēru izpēti līdz pat datu vākšanai, analīzei, aptauju un fokusgrupu organizēšanai, kā arī zinātnisko publikāciju rakstīšanai.

Sociāli ekonomiskā ietekme

Projekts kalpo par platformu strukturētam dialogam starp pētniekiem, politikas veidotājiem un ieviesējiem, nodrošinot pierādījumus balstītu ieguldījumu izglītības un cilvēkkapitāla politikas attīstībā. Regulāri sagatavotie atskaites ziņojumi, stratēģiskās tikšanās un darbnīcas ar Izglītības un zinātnes ministriju, Ekonomikas ministriju un Saeimas izglītības apakškomisiju veicina zināšanu pārnei un politikas dokumentu saskaņotu izstrādi. Projekta rezultāti tiek izmantoti "Rīcības plāna "Cilvēkkapitāla attīstības stratēģijas 2028.–2035. gadam"" izstrādē, kā arī pieaugušo izglītības politikas uzlabošanā, balstoties uz darba tirgus vajadzībām. Starpnozaru diskusijas ar nozares ekspertiem, sociālajiem partneriem un nevalstisko sektoru ir palīdzējušas identificēt sistēmiskas nepilnības, savukārt starptautiskā sadarbība ar OECD un Eiropas Komisiju nostiprina pētījuma pieejas nozīmi Eiropas kontekstā. Fokusgrupu rezultāti ir pamats specifiskiem ieteikumiem pieaugušo izglītības sistēmas uzlabošanai, bet semināri par ietekmes novērtēšanu, PIAAC datu izmantošanu un mikro-kvalifikācijām stiprināja politikas veidotāju analītisko kapacitāti. Tiek veicināta jauna konceptuālā ietvara un praktisku rīku izstrāde pieaugušo profesionālās pilnveides efektivitātes izvērtēšanai, kam paredzama praktiska pielietojamība.

Komunikācija un publicitāte

Lai nodrošinātu projekta atpazīstamību un rezultātu izplatīšanu, tiek īstenota daudzkanālu komunikācijas stratēģija, aptverot tīmekļvietnes, medijus, akadēmiskos profilus un sociālās tīklošanās vietnes. Galvenās projekta publicitātes un komunikāciju aktivitātes ietver:

- izveidotas informatīvās sadaļas [latviešu](#) un [angļu](#) valodā gan Latvijas Universitātes tīmekļa vietnē, gan sadarbības partneru tīmekļa vietnēs;
- sagatavotas 11 preses relīzes, kā arī publicētas 15 ziņas angļu valodā un 30 ziņas latviešu valodā projekta un partneru mājaslapās;
- informācija par projekta rezultātiem tiek izplatīta arī pētnieku akadēmiskajos profilos (ORCID, ResearchGate, Google Scholar) un sociālajos tīklos (Facebook, LinkedIn), nodrošinot plašu sasniedzamību un auditorijas iesaisti.

Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem

Eksperti atzīmē, ka projekts tiek īstenots atbilstoši plānam un jau puscelā ir sasniegti nozīmīgi rezultāti - projekta komanda demonstrē augstu zinātnisko kapacitāti un spēju nodrošināt starpdisciplināru sadarbību, īpaši pieaugušo izglītības, pedagogu profesionālās pilnveides un cilvēkkapitāla attīstības jomās. Kā pētījuma stiprā puse atzīmēta plašā metodoloģiju izmantošana un tas, ka tiek ievēroti atvērtās zinātnes principi, kas palielina rezultātu ticamību un atkārtotu izmantojamību. Projekts ietekmē arī rīcībpolitiku, labi darbojas projekta pārvaldība un risku uzraudzība, taču eksperti iesaka stiprināt metodoloģisko stingrību un plānot turpmākā pētījuma vienmērīgāku īstenošanu.

Ekspertu rekomendācijas

- **stiprināt metodoloģisko pieeju** – skaidrāk definēt izlases izvēles principus, pilnīgāk dokumentēt sistemātisko pārskatu procedūras un ciešāk sasaistīt dažādu nozaru pieejas;
- **padziļināt analīzi** – iekļaut mazāk pārstāvētos sektorus, noteikt skaidrus panākumu kritērijus un ieviest cēloņsakarību izvērtēšanas elementus;
- **veicināt starptautisko atpazīstamību** – mērķtiecīgi publicēties Q1/Q2 žurnālos un paplašināt starptautisko sadarbību.
- **precizēt ietekmes un komunikācijas novērtējumu** – labāk noteikt sasniedzamo auditoriju un rezultātu izmantojumu politikas dokumentos, kā arī sagatavot īsus politikas kopsavilkumus un praktiskus rīkus;

Projekts “Akadēmiskā personāla kompetences modelis (KOMPAK)”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-IZM-Izglītība-2023/5-0001

Project title: *Academic Staff Competence Model (COMPAC)*

Piešķirtais finansējums: 350 000 eiro

Projekta iesniedzējs: Rīgas Stradiņa universitāte

Projekta vadītāja: Nora Jansone-Ratinīka

Zinātnes nozares:

- Izglītības zinātnes (primārā nozare)
- Politikas zinātne
- Ekonomika un uzņēmējdarbība

Prioritārais virziens zinātnē:

- Zināšanu kultūra un inovācijas ekonomiskajai ilgtspējai

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Izstrādāt akadēmiskā personāla kompetences modeli pārejai uz akadēmiskās karjeras ietvaru - kompetences vērtēšanai, mācību vajadzību identificēšanai, profesionālās attīstības plānošanai, personāla politikas veidošanai un kvalitātes vērtēšanai

Projekta tematiskais uzdevums: Nodrošināt pāreju uz jaunu akadēmiskās karjeras ietvaru, tā ieviešanu augstskolās un zinātniskajos institūtos. Mērķa īstenošanas uzdevums ir akadēmiskā personāla kompetenču modeļa izstrāde atbilstoši četru posmu akadēmiskās karjeras ietvaram, starptautiskai praksei atbilstošu kompetenču vērtēšanas rīku izstrāde un vadlīnijas kompetenču modeļa ieviešanai augstskolās un zinātniskajos institūtos, tostarp profesionālās kompetences pilnveides sistēmas izveidei

Projekta kopsavilkums: Zinātniskā grupa izstrādās teorijā un starptautiskās prakses izpētē pamatotu akadēmiskā personāla kompetences modeli pārejai uz jauno akadēmiskās karjeras ietvaru (JAKI) Latvijas augstskolās un zinātniskajos institūtos, iekļaujot augstskolu tipoloģijai un akadēmiskās karjeras posmiem atbilstošus kompetences vērtēšanas, mācību vajadzību identificēšanas un profesionālās attīstības plānošanas komponentus, kuri izmantojami institucionālās personāla politikas veidošanai, iekšējā un ārējā kvalitātes vērtēšanā un pilnveidē. Modelis nodrošinās atbalstu: akadēmiskā personāla pārstāvjiem savas kompetences vērtēšanā un mācīšanās vajadzību noteikšanā augstskolām un zinātniskajiem institūtiem sistēmiskas personāla politikas plānošanā un pilnveidē iekļaujot regulāru kompetences vērtēšanu un organizējot profesionālās pilnveides procesu profesionālās pilnveides mācību dizaina izstrādātājiem un īstenotājiem izglītības politikas veidotājiem augstākās izglītības un zinātnes politikas plānošanā kā arī normatīvo aktu izstrādē un ieviešanā iekšējā un ārējā kvalitātes vērtēšanas un nodrošināšanas procesa īstenotājiem. Akadēmiskā personāla kompetences vērtēšanas un pilnveides rīks, vadlīnijas un rekomendācijas piedāvās sistēmiska atbalsta komponentus, kas palīdzēs īstenot pāreju uz JAKI valstiski un institucionāli. Minēto procesu tiešie ieguvēji būs visu līmeņu studējošie, absolventi, viņu darba devēji, sabiedrība kopumā jo projektā veiktais darbs sniegs pienesumu kvalitātes monitoringā un pilnveidē

Atslēgas vārdi: akadēmiskās karjera akadēmiskā personāla kompetences modeli pedagogiskās, pētnieciskās kompetences vērtēšana un pilnveide

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta ietvaros **izlietotais finansējums** 12 mēnešu periodā no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim (izlietotais finansējums tiek uzskaitīts kalendāro gadu periodā):

Projekta numurs	Gads	Atlīdzība (eiro)	Preces un pakalpojumi (eiro)	Netiešās izmaksas (eiro)	Kopā (eiro)
VPP-IZM-Izglītība- 2023/5-0001	2024	73344,73	0	11001,71	84346,44

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Vidusposmā projekta ietvaros sasniegti nozīmīgi zinātniskie rezultāti, kas paredz jauna akadēmiskā personāla kompetenču modeļa izveidi, kas palīdzēs augstskolām un pētniekiem plānot profesionālo attīstību, izvērtēt prasmes un veidot mūsdienīgu akadēmisko karjeru. Pirmajā posmā veikta plaša starptautiskās pieredzes analīze, apskatot 35 dažādus kompetenču modeļus no 13 valstīm. Balstoties uz šo informāciju ir izveidots **četrus kompetenču domēnu modelis** (pētniecība, pedagogija, organizatoriskās kompetences un zināšanu pārnese, sabiedrības iesaiste), kas strukturēts četrās **akadēmiskās karjeras stadijās** un papildināts ar uzvedībā balstītiem indikatoriem. Šie indikatori tiek validēti, iesaistot 41 dalībnieku no 28 Latvijas augstākās izglītības institūcijām, lai nodrošinātu modeļa pielāgojamību vērtēšanai, pašnovērtējumam un profesionālajai attīstībai. Turpmāk projektā tiks izstrādāti pašnovērtējuma rīki, ieteikumi profesionālās pilnveides kursiem, kā arī vadlīnijas augstskolām, kā šo modeli izmantot praksē. Projekts būtiski atbalsta Latvijas mērķi **izveidot jaunu**, caurskatāmu un attīstībai veicinošu **akadēmiskās karjeras sistēmu**.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta īstenošanā un modeļa validēšanā aktīvi iesaistījušās desmit Latvijas augstskolas, četri zinātniskie institūti un politikas veidotāji, nodrošinot, ka projekta ietvaros izstrādātais modelis atbilst nacionālajam kontekstam un ir piemērojams praksē. Savukārt sadarbība ar Eiropas vadošajām universitātēm (Olso Universitāti, Korkas Universitātes koledžu, Utrehtas Universitāti, Rūras Bohumas Universitāti, Austrumsomijas Universitāti, Lapzemes Lietišķo zinātņu universitāti, Porto Universitāti) un augstākās izglītības politikas organizācijām (Eiropas Universitāšu asociāciju, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) ekspertiem, Koalīciju pētniecības vērtēšanas pilnveidei (COARA)) ļāvis pārbaudīt projekta pieejas atbilstību Eiropas tendencēm un saņemt vērtīgu atgriezenisko saiti. Šāda daudzlīmeņu sadarbība ir stiprinājusi projekta metodoloģisko pamatu un veicinājusi pētnieku komandas kapacitāti, nodrošinot starptautisku redzamību un zināšanu apmaiņu. Projekts veido pamatu konkurētspējīgai, uz attīstību vērstai akadēmiskajai karjeras sistēmai, kas ir nozīmīga gan Latvijas izglītības kvalitātei, gan tās starptautiskajai atpazīstamībai. Projektā aktīvi iesaistīti maģistra un doktorantūras studenti, kuri sniedz būtisku ieguldījumu pētniecībā, gūstot nozīmīgu profesionālo pieredzi. Aizstāvēts viens maģistra darbs par akadēmisko godīgumu, un viens promocijas darbs ir tapšanas stadijā. Studējošie piedalās literatūras analīzē, datu vākšanā un analīzē, kā arī projektu aktivitāšu plānošanā, vienlaikus attīstot akadēmiskās rakstības un publicēšanās prasmes.

Sociālā ietekme uz rīcībpolitiku

Projekta īstenotāji aktīvi sadarbojas ar Izglītības un zinātnes ministriju, lai nodrošinātu jaunā akadēmiskās karjeras ietvara veiksmīgu ieviešanu Latvijā. Projekta izstrādātais akadēmiskā personāla kompetenču modelis kalpo kā instruments reformu īstenošanai un ir cieši saskaņots ar nozaru vajadzībām. Projekta komanda regulāri iesaistās diskusijās ar augstākās izglītības iestādēm, zinātniskajiem institūtiem un nevalstiskajām organizācijām, tā veicinot izpratni un gatavību pārmaiņām. Notikusi sadarbība ar augstskolām, Jauno zinātnieku apvienību, UNESCO Nacionālo komisiju Latvijā, Latvijas Universitāšu asociāciju, Latvijas Darba devēju konfederāciju, Veselības ministriju, Valsts Kanceleju, Latvijas studentu apvienību, Valsts zinātnisko

institūtu apvienību. Lai gan trūkst papildu finansējuma visaptverošai sistēmas ieviešanai, tiek atbalstīta to elementu ieviešana, kurus iespējams īstenot esošo resursu ietvaros.

Komunikācija un publicitāte

Lai informētu sabiedrību par projekta gaitu un rezultātiem, projekta komanda īsteno mērķtiecīgu komunikācijas stratēģiju, izmantojot dažādus mediju kanālus. [Rīgas Stradiņa universitātes tīmekļvietnē](#) publicēta informācija par projektu un tā komandu, kā arī vairākas intervijas un raksti par izstrādāto akadēmiskā personāla kompetenču modeli. Papildus tam intervijas un populārzinātniski raksti par projekta tēmām publicēti [Latvijas Sabiedriskajā medijā \(LSM\)](#) un [portālā TVNET](#). Šīs aktivitātes sekmē sabiedrības izpratni par izglītības un zinātnes reformām, kā arī nodrošina informācijas pieejamību gan akadēmiskajai videi, gan plašākai sabiedrībai.

Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem

Projekts tiek īstenots atbilstoši sākotnējam plānam, un tas skaidri virzās uz mērķi – izstrādāt akadēmiskā personāla kompetenču modeli, balstoties uz izglītības zinātni, personālvadības teorijām un starptautisko pieredzi. Pirmajā posmā jau ir sasniegti nozīmīgi rezultāti: izstrādāts un validēts kompetenču modelis, veikta starptautisko prakses piemēru analīze, kā arī izstrādāti praktiski rīki (pašnovērtējuma instrumenti, vadlīnijas). Projektā iesaistīti galvenie lietotāji – politikas veidotāji un augstskolu pārstāvji, nodrošinot praktisku pielietojumu. Vienlaikus konstatēti vairāki izaicinājumi: indikatoru validācijas procesam trūkst kvantitatīva tvēruma un precīzu veiksmes kritēriju; publikāciju produktivitāte vēl ir ceļā, nevis publicētu rakstu formā; projekta rezultātu īstenošana ir atkarīga no valdības lēmumiem par akadēmiskās karjeras sistēmu un pieejamā finansējuma. Projekta komanda aktīvi izplata rezultātus (plašsaziņas līdzekļos, konferencēs, ar atvērto konferenci), taču sociālo mediju un atvērto datu izmantošana līdz šim bijusi ierobežota. Kopumā projekts demonstrē augstu zinātnisko kapacitāti un apņēmību dod praktiskus ieguvumus nozarei, kā arī sniedz nozīmīgu pienesumu gan politikas, gan institucionālās prakses līmenī.

Ekspertu rekomendācijas:

- **stiprināt metodoloģiju** – papildināt indikatoru validāciju ar kvantitatīviem datiem, studentu un darba devēju skatījumu, kā arī ilgtermiņa monitoringu;
- **palielināt zinātnisko atdevi** – turpināt publikāciju iesniegšanu starptautiskos recenzējamajos žurnālos, prioritāri izvēloties atvērtās pieejas formātus;
- **veicināt starptautisko teorētisko integrāciju** – pēdējā posmā īpašu uzmanību pievērst ieguldījumam teorijas attīstībā, ne tikai nacionālajam politikas pielietojumam;
- **attīstīt projekta komunikāciju un atvērto resursu pieejamību** – palielināt projekta rezultātu redzamību sociālajos medijos, nodrošināt piekļuvi atvērtajiem datiem un atkārtoti izmantotajiem rīkiem;
- **plānot ilgtspējību** – sagatavot risinājumus dažādiem scenārijiem gadījumā, ja valdības lēmumi vai finansējums aizkavējas, nodrošinot projekta rezultātu izmantojamību arī ārpus formālās reformas.

Projekts “Jauniešu autentiskas līdzdalības priekšnoteikumi formālās un neformālās izglītības vidē (UNFRAMED)”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-IZM-Izglītība-2023/6-0002

Project title: *Preconditions of authentic youth participation in formal and non-formal education (UNFRAMED)*

Piešķirtais finansējums: 349 995 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Kultūras akadēmija

Projekta vadītājs: Anda Laķe

Zinātnes nozares:

- Socioloģija un sociālais darbs (primārā nozare)
- Citas sociālās zinātnes, tai skaitā starpnozaru sociālās zinātnes un militārā zinātne
- Izglītības zinātnes

Prioritārais virziens zinātnē:

- Demogrāfija, sports, atvērta un iekļaujoša sabiedrība, labklājība un sociālā drošumspēja

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Radīt jaunas zināšanas par jauniešu autentiskas pilsoniskās līdzdalības noteicošajiem faktoriem un izpausmēm formālajā un neformālajā izglītībā; izstrādāt stratēģijas un praktiskus risinājumus tās sekmēšanai gan individuālā, gan sistēmiskā līmenī.

Projekta tematiskais uzdevums: Sekmēt jauniešu (13–25 gadi) aktīvu pilsonisko līdzdalību un saiknes ar vietējo kopienu un valsti veidošanu, balstoties uz formālo un neformālo izglītību. Mērķa īstenošanas uzdevums ir situācijas izpēte, tai skaitā nosakot galvenos faktorus, kas ietekmē jauniešu aktīvu pilsonisko līdzdalību un saiknes ar vietējo kopienu un valsti veidošanos, kā arī metodikas un stratēģiju izstrāde, tai skaitā sadarbības mehānismu izstrāde jauniešu līdzdalības stimulēšanai izglītības iestādes, pašvaldības un valsts līmenī

Projekta kopsavilkums: Projekta mērķis ir radīt jaunas zināšanas par jauniešu (13–25 gadi) pilsoniskās līdzdalības un tās autentiskumu noteicošajiem faktoriem un izpausmēm formālajā un neformālajā izglītībā, kā arī ārpuskolas aktivitātēs; izstrādāt stratēģijas un praktiskus risinājumus autentiskās līdzdalības sekmēšanai gan individuālā, gan sistēmiskā, proti, iesaistīto pušu (izglītības iestādes, pašvaldības un valsts) mijiedarbības līmenī; sniegt epistemoloģisku un praktisku ieguldījumu uz jauniešiem orientētas līdzdalības pieejas attīstībā. Izvēlēta metodoloģija ļauj mazināt robežas starp pētniekiem, pedagogiem un jauniešiem: dizainā balstīta īstenošanas izpēte, līdzdalīgs rīcības pētījums un līdzdalīgs novērtēšanas pētījums. Lai izzinātu jauniešu pieredzi pilsoniskās līdzdalības jomā, tiks izmantotas vizuālās metodes, tostarp digitālo stāstu veidošana un fotobalss. Pētījumu īstenošanos Latvijas Kultūras akadēmijas starpdisciplināru pētnieku komanda ar pieredzi demokrātijas un līdzdalības procesu, kā arī jaunatnes jomas pētniecībā. Jaunu pilsoniskās līdzdalības formu testēšana un aprobācija sniegs ieguldījumu atvērtas un demokrātiskas izglītības vides veidošanā. Bez zinātniskajām publikācijām paredzēta virkne lietišķu rezultātu ar mērķi sniegt rekomendācijas jaunatnes un izglītības politikas veidotājiem. Plānota projekta ietekme uz izglītības zinātņu nozari, jaunatnes socioloģiju, pētnieku kopienu Latvijā un ārvalstīs.

Atslēgas vārdi: pilsoniskā līdzdalība, jauniešu līdzdalība, autentiskā līdzdalība, formālā izglītība, neformālā izglītība

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta ietvaros **izlietotais finansējums** 12 mēnešu periodā no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim (izlietotais finansējums tiek uzskaitīts kalendāro gadu periodā:

Projekta numurs	Gads	Atlīdzība (eiro)	Preces un pakalpojumi (eiro)	Netiešās izmaksas (eiro)	Kopā (eiro)
VPP-IZM-Izglītība- 2023/6-0002	2024	71032,44	3996,14	11234,79	86263,37

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekts nodrošina pierādījumos balstītu pamatu jauniešu pilsoniskās līdzdalības politikas attīstībai Latvijā. Pirmajos 18 mēnešos, lai virzītos uz programmas mērķiem, īstenotas aktivitātes vairākos pētniecības virzienos.

Ir radītas jaunas teorētiskas un empīriskas zināšanas par jauniešu pilsoniskās līdzdalības procesiem formālajā un neformālajā izglītībā. Izpētes laikā analizēta akadēmiskā un lietišķā literatūra, lai izvērtētu un salīdzinātu dažādos veidos lietotus jēdzienus, kas saistīti ar jauniešu līdzdalību. Īpaša uzmanība tika pievērsta tam, kā dažādās pētniecības tradīcijās (socioloģijā, politikas zinātnē, jaunatnes pētniecībā) tiek definēti un lietoti termini **“pilsoniskā līdzdalība”**, **“autentiska līdzdalība”** un **“jēgpilna līdzdalība”**. Literatūras analizē izcelti arī kritiski skatījumi uz ierastajām formālajām, pieaugušo vadītajām līdzdalības praksēm, kas bieži izrādās tikai simboliskas jeb “dekoratīvas”. Tāpat analizētas vides, kur šāda līdzdalība notiek – izglītības iestādes, neformālās izglītības telpas, brīvā laika aktivitātes, digitālās platformas – kā arī tajās pastāvošā demokrātiskā kultūra. Balstoties uz šo analīzi, pētnieki formulējuši **operacionālos skaidrojumus** jeb konkrētus, empīriski izmantojamus indikatorus, kas ļauj **izmērīt** autentisku un jēgpilnu **jauniešu līdzdalību**. Šie indikatori kalpo par pamatu turpmākajai kvantitatīvajai izpētei un datu vākšanai. Īstenotas **divas nacionāla mēroga jauniešu aptaujas**, datu vākšanā izmantojot divus atšķirīgus dažādām mērķgrupām pielāgotus anketu veidus. Viena anketa bija paredzēta vispārējam jauniešu lokam – skolēniem un studentiem –, neatkarīgi no viņu iepriekšējās pieredzes līdzdalības aktivitātēs. Otrā anketa tika adresēta jauniešiem, kuri jau aktīvi iesaistīti formālās līdzdalības struktūrās, piemēram, skolēnu pašpārvaldēs vai pašvaldību jauniešu domēs. Šobrīd norit jauniešu aptaujas datu apstrāde un datu kopas izveide. Aptauja sniegusi unikālus un jaunas kvalitātes empīriskos datus par jauniešu pilsoniskās līdzdalības struktūrālo un institucionālo atbalstu, tradicionālajām līdzdalības formām, autentisku un jēgpilnu līdzdalību dažādos kontekstos, kā arī par jauniešu vērtībām, dominējošajām interesēm un to uztveri kā pilntiesīgiem sabiedrības dalībniekiem. Šie dati veido pamatu jaunām atziņām par autentiskas un jēgpilnas līdzdalības izpausmēm un priekšnosacījumiem formālajā un neformālajā izglītībā, kā arī par atšķirībām dažādu vecumu, interešu un dzīvesvietas jauniešu grupās. Tādējādi projekta komanda ne tikai precizējusi teorētisko izpratni par jauniešu līdzdalību, bet arī izstrādājusi **praktiski piemērojamas metodes** tās izvērtēšanai.

Projekta otrā nozīmīgā aktivitāte – **politikas ieteikumu izstrāde jauniešu autentiskas un jēgpilnas līdzdalības veicināšanai** – ir uzsākta, sadarbojoties ar nacionālā un vietējā līmeņa politikas veidotājiem. Tās ietvaros veikta esošo līdzdalības atbalsta instrumentu kartēšana un izvērtēšana, analizējot datus no iepriekšējām aptaujām, finansējuma programmu regulējumus Latvijā un ārvalstīs, kā arī veicot intervijas ar jaunatnes jomā iesaistītajiem. Secināts, ka **atbalsta sistēma ir sadrumstalota** un **nepietiekami pielāgota** jauniešu vajadzībām. Identificēti **iespējamie risinājumi**, piemēram, mikrostipendiju mehānismi un vienkāršota grantu administrēšana. Šī aktivitāte tiks turpināta nākamajā projekta posmā, izstrādājot konkrētus rīcībpolitikas priekšlikumus

Trešā projekta aktivitāte, proti, **izglītības profesionāļu un politikas veidotāju kompetenču attīstība jauniešu autentiskas un jēgpilnas līdzdalības atbalstam**, ir uzsākta. Notikusi sadarbība ar vidusskolas skolotājiem, validējot teorētiskos secinājumus darbnīcās un diskusijās, kā arī dokumentējot labās prakses

piemēru skolēnu līdzdalībai Valmierā. Šī aktivitāte pašlaik daļēji īstenota, bet tās pilnīga ieviešana paredzēta projekta turpmākajos posmos, kuros līdzdalības prakses tiks testētas izglītības iestādēs sadarbībā ar skolotājiem.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta komanda mērķtiecīgi stiprina savu ietekmi gan Latvijā, gan starptautiskā mērogā, īpaši izglītības zinātņu un jaunatnes socioloģijas jomā. Lai veicinātu zinātniskās kapacitātes pieaugumu, nacionālā līmenī rīkoti pieci pētniecības semināri par projekta teorētiskajiem jēdzieniem un nodrošināta dalība zinātniskajā konferencē. Starptautiskā līmenī notikusi sadarbības uzsākšana ar britu pētniekiem un sākotnējo rezultātu prezentācija četrās starptautiskās konferencēs. Izveidotas partnerības Eiropas novērošanas tīklā kultūras un mākslas izglītības jomā (ENO), sagatavots pieteikums programmā Apvārsnis Eiropa un plānota vasaras skola Nirnbergā ar Latvijas studentu līdzdalību. Tāpat Latvijas Kultūras akadēmija kļuvusi par valsts pārstāvi starptautiskajā pētniecības tīklā [EU Kids Online](#), kas apvieno vairāk nekā 30 valstu pētniekus. Šīs aktivitātes veicina projekta rezultātu starptautisku atpazīstamību, stiprina pētnieku kompetenci un rada pamatu jauniem sadarbības projektiem.

Projekta ietvaros notiek daudzveidīga un mērķtiecīga studējošo iesaiste. Projekta komandā aktīvi darbojas visu līmeņu studējošie, sniedzot ieguldījumu gan pētnieciskajā darbā, gan projekta organizatoriskajās aktivitātēs. Studējošie piedalās datu vākšanā, anketu izstrādē un rezultātu prezentācijā konferencēs, kā arī lauka darbu un semināru organizēšanā, un vasaras skolā. Turpmākajā projektā plānota arī līdzdalība publikāciju veidošanā un jauniešu iesaiste Kultūras kanona konkursā 2025. gada rudenī.

Sociālā ietekme uz rīcībpolitiku

Projekta pirmajā posmā būtiska uzmanība tika pievērsta komunikācijai ar politikas veidotājiem un ieinteresētajām pusēm, lai **veidotu izpratni** par jauniešu autentiskas un jēgpilnas līdzdalības koncepciju, kā arī informētu par projekta gaitu un provizoriskajiem secinājumiem. Galvenās aktivitātes un kanāli:

- teorētiskā **“autentiskās līdzdalības”** modeļa validācija notika desmit dažādos pasākumos, tostarp Demokrātijas festivālā Kuldīgā, jauniešu festivālā "Kopums" Līvānos, un festivālā LAMPA Cēsīs, kur tika organizētas plaši apmeklētas diskusijas ar jauniešu, ar jaunatni saistītu politikas veidotāju un nevalstisko organizāciju iesaisti;
- **finansiālo instrumentu jauniešu pilsoniskās līdzdalības atbalstam kartēšana** – notikušas intervijas ar nevalstiskā sektora pārstāvjiem un validācijas seminārs ar finansējuma programmu pārstāvjiem, lai izvērtētu atbalsta mehānismus un to piemērotību jauniešu līdzdalības atbalstam;
- individuālas **konsultācijas** ar padomdevēju institūciju un rīcībpolitikas pārstāvjiem.

Kopumā projekta ietekme ir vērsta uz trīs galvenajiem politikas sektoriem: izglītību, jaunatni, pilsonisko līdzdalību, ar īpašu uzsvaru uz **jaunatnes politiku**, kas ir viena no Izglītības un zinātnes ministrijas atbildības jomām Latvijā. Projekts veicina jauniešu aktīvu līdzdalību un ciešāku saikni ar sabiedrību un valsti, piedāvājot zinātniski pamatotus risinājumus un rekomendācijas šo jomu attīstībai.

Komunikācija un publicitāte

Projekta komunikācijas un izplatīšanas stratēģiskais mērķis ir informēt, veicināt izpratni un nodrošināt zināšanu pārnesi piecām galvenajām mērķgrupām: sabiedrībai kopumā, jauniešiem kā izpētes mērķgrupai, plašākai zinātniskajai sabiedrībai, jaunatnes sektora pārstāvjiem un izglītības un jaunatnes politikas veidotājiem reģionālā un nacionālā līmenī. Galvenās komunikācijas aktivitātes:

- Īpaša sadaļa [Latvijas Kultūras akadēmijas tīmekļa vietnē](#) (latviešu un angļu valodā);
- sociālās tīklošanās vietņu ieraksti (piemēram, Facebook);
- publikācijas un ziņas preses relīzes dažādos medijos;
- klātienē publiskās aktivitātes un līdzdalībai pasākumos, tostarp: [Kuldīgas Demokrātijas festivālā](#), [Jauniešu iespēju festivālā "Kopums"](#) Līvānos, [Sarunu festivālā LAMPA](#).

Kopumā komunikācijas aktivitātes kalpo kā tilts starp zinātni, sabiedrību un politikas veidotājiem, veicinot projekta atpazīstamību, sabiedrības līdzdalību un informētību par autentisku jauniešu līdzdalību.

Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem

Eksperti atzīmē, ka projekts virzās uz priekšu atbilstoši plānotajam - pirmā posma uzdevumi ir paveikti, izstrādāti precīzāki teorētiskie jēdzieni, un īsā laikā savākti divi plaši nacionālie aptauju datu kopumi. Tas apliecina komandas kapacitāti un gatavību risināt sarežģītus uzdevumus. Projekta komanda aktīvi sadarbojas ar nozares praktiķiem un politikas veidotājiem, kā arī seko atvērtās zinātnes principiem, gatavojot datu nodošanu publiskai lietošanai. Projekta komanda aktīvi darbojas gan Latvijā, gan ārpus tās – rīko seminārus, piedalās konferencēs un sadarbojas ar Eiropas tīkliem. Tas stiprina pētījuma nozīmi un ļauj rezultātiem sasniegt plašāku diskusiju loku. Tajā pašā laikā pastāv vairāki izaicinājumi, kuriem nākamajā posmā būs īpaša nozīme. Līdz šim iegūtie konceptuālie jaunievedumi nav pietiekami skaidri izcelti – būtu vērtīgi vienkārši un saprotami parādīt, kāda tieši ir pētījuma novitāte un kā tā palīdz labāk izprast jauniešu līdzdalību. Zinātnisko rakstu publicēšana pašlaik kavējas, bet jau iesniegtie referāti un gatavotie manuskripti liecina, ka rezultāti drīzumā būs pieejami. Interviju un diskusiju loks pagaidām ir neliels, taču tas dod labu pamatu tālākai paplašināšanai, īpaši iesaistot dažādus reģionus un skolu pieredzi. Pozitīvi vērtējams tas, ka komanda apzinās potenciālos riskus – gan saistībā ar skolu iesaisti, gan ar personāla maiņu – un laikus ievieš praktiskus risinājumus, lai darbs turpinātos bez pārtraukuma. Būtisks ieguvums ir arī studējošo aktīva līdzdalība, kas nodrošina zināšanu pēctecību un pārmantojamību. Projekts ir labi pamanāms sabiedrībā: dalība pasākumos kā LAMPA un “Kopums” ļāvusi sasniegt tūkstošiem jauniešu un plašu auditoriju medijos.

Kopumā projektam ir ievērojams potenciāls – turpmāk svarīgi būs savāktos datus pārvērst skaidros un praktiski izmantojamus rezultātus: zinātniskos rakstos, atvērtās datu kopās un noderīgos rīkos skolām un politikas veidotājiem.

Ekspertu rekomendācijas:

- **publicēt rezultātus ātrāk** – koncentrēties uz vismaz divu rakstu sagatavošanu un iesniegšanu starptautiskos žurnālos, vienlaikus nodrošinot, lai tie būtu brīvi pieejami arī plašākai sabiedrībai;
- **padarīt datus atvērtus un lietojamus** – publicēt aptauju un citu pētījumu materiālus ar skaidriem aprakstiem un instrumentiem, lai tos varētu izmantot gan pētnieki, gan nozares praktiķi;
- **paplašināt iesaisti** – veikt vairāk interviju un skolu gadījumu izpēti, īpaši dažādos reģionos, lai rezultāti būtu vēl ticamāki un noderīgāki;
- **veidot praktiskus risinājumus** – sagatavot skolām un pašvaldībām vienkāršus rīkus, piemēram, pārbaudes sarakstus, mācību materiālus vai mazos pilotprojektus, kas palīdzētu jauniešu līdzdalību īstenot ikdienā;
- **kvantitatīvi vērtēt sasniedzamo** – regulāri mērīt, cik daudz cilvēku sasniedz projekta rezultāti (lejupielādes, skatījumi, mediju publikācijas), lai redzētu, kur ietekme ir vislielākā un ko vēl var uzlabot;
- **nodrošināt nepārtrauktību** – jau laikus vienoties ar skolām par sadarbību un skaidri sadalīt uzdevumus komandā, lai personāla izmaiņas neapstādinātu darbu;
- **izmantot starptautiskās saites** – aktīvi sadarboties ar partneriem Eiropā, lai salīdzinātu rezultātus un kopā veidotu publikācijas, tādējādi stiprinot Latvijas pētījumu starptautisko nozīmi.

Secinājumi

Valsts pētījumu programmas “Izglītība” **ilgtermiņa mērķis** ir sniegt pozitīvu ietekmi uz tautsaimniecību, radot nozīmīgas zināšanas un attīstītu cilvēkkapitālu – personāla ataudzi sociālajās zinātnēs, kas būtu starptautiski konkurētspējīgs ar augstu kompetenci un reputāciju, kas veicinās izglītības nozares prestižu un zinātnes personāla ataudzi, balstītu vidējā, profesionālajā un augstākajā izglītībā, kura veidos nākotnes nodarbinātību, inovāciju radīšanu un virzību uz zinātnes izcilību.

Programmas atklātā konkursa ietvaros tiek finansēti **četri projektu pieteikumi**. Pēc projektu 18 mēnešu īstenošanas tika iesniegti projektu vidusposma zinātniskie pārskati, kam veikta zinātniskā izvērtēšana. Ārvalstu eksperti izvērtējuši projektu zinātnisko devumu, sasniegto un paredzamo projektu ietekmi un to īstenošanu, konsolidētajā vērtējumā rekomendējot **“Turpināt projektus”**.

Projekta **“Pierādījumos balstītu risinājumu izstrāde pieaugušo efektīvai profesionālās kompetences pilnveidei un tās rezultātu pārneses uz praksi novērtēšanai Latvijā”** norise būtiski stiprina Latvijas izglītības sistēmu, izstrādājot un aprobējot daudzpakāpju skolēnu atbalsta modeli (MTSS), kas jau testēts vairāk nekā 30 skolās visā Latvijā. Izstrādātie diagnostikas instrumenti matemātikā, lasīt- un rakstītprasmē un dabaszinībās ļauj skolotājiem savlaicīgi pamanīt skolēnu vajadzības un sniegt atbilstošu atbalstu. Šie rīki un ietvari sniedz politikas veidotājiem drošu, uz pierādījumiem balstītu pamatu izglītības kvalitātes celšanai un nevienlīdzības mazināšanai. Projektā paveiktais jau sniedz praktisku ieguldījumu politikas veidošanā – tā starprezultāti izmantoti dokumentos par digitālo transformāciju, skolu vadības lomu un pedagogu profesionālās pilnveides atbalstu. Tas parāda, ka pētījums spēj ātri nodrošināt zināšanas, kas tieši ietekmē politikas plānošanu un ieviešanu. Svarīgi, ka turpmāk plānots pilnveidot testu validāciju, paplašināt dabaszinātņu instrumentus un ieviest adaptīvo testēšanu, kas ļaus precīzāk sekot skolēnu progresam un iekļaut dažādu vajadzību skolēnus. Projekts dod tiešu pienesumu skolām un pedagogiem, veidojot ietvaru profesionālajai pilnveidei, kas ir kvalitatīvāka un labāk atbilst ikdienas vajadzībām. Tas palīdzēs politikas veidotājiem nodrošināt sistēmisku pieeju skolotāju atbalstam un ilgtermiņā stiprinās izglītības kvalitāti visā Latvijā.

Projekta **“Pierādījumos balstītu risinājumu izstrāde pieaugušo efektīvai profesionālās kompetences pilnveidei un tās rezultātu pārneses uz praksi novērtēšanai Latvijā”** pētījumā tiek izstrādāts pierādījumos balstīts ietvars un praktiski risinājumi, lai uzlabotu pieaugušo – īpaši pedagogu – profesionālās pilnveides efektivitāti. Jau veikts plašs starptautisko pētījumu apkopojums, Latvijas politikas un prakses analīze, kā arī reprezentatīvas aptaujas un vairāk nekā desmit fokusgrupu diskusijas. Tas ļāvis apzināt pieaugušo motivāciju un šķēršļus tālākizglītībā, kā arī identificēt sistēmiskās nepilnības. Nākamajā posmā tiks izstrādāts un validēts profesionālās pilnveides efektivitātes ietvars (AEPD), kā arī radīti pirmie praktiskie rīki, kas palīdzēs gan institucionālā, gan valstiskā līmenī mērīt un uzlabot pieaugušo tālākizglītības ietekmi. Rezultāti jau tiek izmantoti cilvēkkapitāla attīstības stratēģijas un pieaugušo izglītības politikas izstrādē, notiek regulārs dialogs ar ministrijām, Saeimu un sociālajiem partneriem. Projekts tādējādi nodrošina pierādījumos balstītus risinājumus, kas palīdz sasaistīt pieaugušo izglītību ar darba tirgus vajadzībām.

Projekta **“Akadēmiskā personāla kompetences modelis (KOMPAK)”** īstenošana ir nozīmīgs solis ceļā uz jaunas akadēmiskās karjeras sistēmas izveidi Latvijā. Tiek izstrādāts kompetenču modelis ar četriem domēniem – pētniecību, pedagogiju, organizatoriskajām prasmēm un sabiedrības iesaisti –, kas strukturēts pa karjeras posmiem un papildināts ar uzvedības indikatoriem. Modelis tiek validēts sadarbībā ar 28 augstskolām un pētniecības institūtiem, nodrošinot tā praktisku piemērošanu pašnovērtējumam un profesionālajai attīstībai. Tas būs instruments gan jaunajiem pētniekiem, gan pieredzējušiem akadēmiskā personāla pārstāvjiem, lai palīdzētu plānot profesionālo izaugsmi un karjeras ceļu. Projekta ietvaros tiek stiprināta pētnieku zinātniskā kapacitāte, iesaistot studējošos un doktorantus visos pētniecības posmos un nodrošinot sadarbību ar vadošajām Eiropas universitātēm un politikas organizācijām. Šāda daudzlīmeņu sadarbība nodrošina starptautisku atbilstību un zināšanu apmaiņu, kas veicina Latvijas augstākās izglītības konkurētspēju. Rezultāti jau izmantoti dialogā ar Izglītības un zinātnes ministriju un citām iesaistītajām pusēm, tādējādi sekmējot reformu īstenošanu.

Projekts **“Jauniešu autentiskas līdzdalības priekšnoteikumi formālās un neformālās izglītības vidē (UNFRAMED)”** rada pamatu jauniešu pilsoniskās līdzdalības politikas stiprināšanai Latvijā. Pirmajā posmā izstrādāti precīzi rādītāji, kā mērīt autentisku un jēgpilnu jauniešu iesaisti, un veiktas divas nacionāla līmeņa aptaujas, lai iegūtu datus, kas sniedz unikālu informāciju par jauniešu vērtībām, interesēm un līdzdalības iespējām. Rezultāti ļaus saprast, kā dažādas jauniešu grupas piedalās sabiedriskajos procesos un kādi šķēršļi viņus kavē. Jau uzsākta politikas ieteikumu izstrāde, atklājot, ka līdzšinējā atbalsta sistēma ir sadrumstalota un nepietiekami pielāgota jauniešiem. Kā risinājumi tiek piedāvāti vienkāršāki finansējuma mehānismi, piemēram, mikrostipendijas, vienlaikus stiprinot sadarbību ar skolotājiem un politikas veidotājiem, lai jauniešu iesaiste tiktu atbalstīta praksē. Projekta pētījums piedāvā konkrētus instrumentus, kas ļaus padarīt sistēmu efektīvāku un jauniešiem draudzīgāku, jo jauniešu līdzdalība Latvijā ir plaša, bet tai nepieciešams mērķtiecīgāks un vieglāk pieejams atbalsts.

Projektus plānots īstenot līdz **2026. gada decembra beigām**, kad tiks iesniegti projektu noslēguma zinātniskie pārskati un būs iespējams novērtēt programmas ietvaros izvirzīto un projektu ietvaros sasniegto mērķu un uzdevumu nozīmību un ietekmi.



Latvijas Zinātnes
padome

Pārskatu sagatavoja
Latvijas Zinātnes padome